

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958
ДЕКАБРЬ
14
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 246 (4216)
Орлоо 20 коп.

Кадык камгалаанын, социал хандырылганын, күш-культуранын болгаш спорттун албан черлеринин тудуушунунче болгаш медицина үлетпүрүнче киирер капитал салышкыннар 25 миллиард 400 миллион рубль болур, 1952—1958 чылдардаазындан 80 хуу хой болур.

(СЭКП-ниң XXI съездининге Н. С. Хрущевтун илеткелинин тезистерин ден).

Кышкы спортчу сезон

Күш-культура болгаш спорт ажылчы чоннарын коммунисттик кижизилдигинге бир чутула чепсек болбушан, оларнын күш-ажылчынын бүдүрүчүлүгүн бедиринге база оран камгалаарыга белен кылдыр белеткенинге кезеде жүрдүзүлдүгү болуп келген болгаш болуп арткан. Илангыя бистин чуртувуска коммунисттик өзү-биле ажылдап, чурттап база өөренип турарымыс амгы үеде оон жүр-дузазын канчаар-даа аажок улуг.

Ыш дүшкени-биле чергелештир бо чымын областа кышкы спортчу сезон эвез хайнышкынныг эгезден. Кызыл хоорайда, Сарыг-Септе, Туранда болгаш өске-даа черлерде катоктар ажыттынган. Областың шилдик конькичлеринин өөрдиге белеткедиг чымын чорукта. Чемпион ат дөш Тыванын эң шымак хөл шыдыраачыларынын маргыдазын чокта чаа доортуган. Спорттун чокта чедире биске шоогу сайыравай турган штанка көдүрү, классиктик хуреш, стол тенни дөш шыша хейрилеринге массалык маргыдааларын өрттиргилеп, хол бөмбүгүнө дөре командалар шылларынын областык маргыдазын база чокта чаа чоруткан.

Ол маргыдаалар областың күш-культурачыларын техниктик мергезилдинге бедөөниң, оларнын хүрээлениң түк-соксад чок өзүп турарын көргүсөн. Ыччалажок спорт ажылчынын чедирешининг болуру—чамдык маргыдаалар эртирп, сай медээ чымында эвес, а оон тургустунганын шынарын болгаш массалык чорундан хол хамааржыр. Бир төе областа кышкы спортчу сезон өгелен турар чүве төвөдө, бо талазы-биле ажылдарда улуг чептестер барын шуут чугаалаар керек.

Бисте хол четнес чүтү болза, спорт ажылчы массалык чорударыга материалдык баазалар кошкаш тургустунган болгаш спорттун таарымчалык керекселери чок болуп турары болур. Чижээ, спорттун кышкы хейрилеринге эң чутула янзы-бүрү хемчөөдиг хаактарын, конькилерин тып алары улуг айтырым болуп турар. Чүге дээрге, олар амдыга чедир Кызылдың садыгларында безин кирбөөн. Күш-культура болгаш спорт талазы-биле обкомунун эң Горбунов баштаан удуручуларын ол чүддерин чымын садыг организацилаларына кирип каап, сагыш амыр олурганнар, а облостребовоз (садык ядизинин өргөлөкчиси эш Лопсан) ону ам-даа Улуг-Хем ол чымында деп бүзүрелин турар. Кышкы спортчу сезонун изиг дүдүк үезинде спортчуларын негезде-херекселерин кичаар көөрге таарышпас дээрлиң үстүнде удуручулар болзаар өз белбөн чүве бе?

Областа спорт ажылчыга массалык камгала-биле кириштирер ажыл багай тургустунган. Казан спартаклаалар, маргыдаалар болу бөөрге чүдө өвөөн саянны «штаттыг» спортчулар кириштирер шын эвес практикка бисте ам-даа үргүлчүлештишкен. Бо талазы-биле Сут-Хөл районун эш Х. Ооржак редакцияга чоруткан чагаазында мынча дөш:

— Казан область маргыдаазы

Каа-Хем районда

«Октябрь 14 чымы» колхозтун колхозчулары 1959 чылда паралага кагылдын организастыг өрттирер деп шийтирилдирген. Колхозчулар нилтизи биле 8365 рубльге янзы бүрү солуң, сеткүлерин чыгыткан. Паралага чагылдынга колхозчулар Малышев, Бычкова, Балана, Себе олар мураачы кирижи, 265 рубль чедир бажиткенер.

Келр чылдың чагылазын касир Айна Романовна Лектих эки органиастап чоруткан.

«Төр-Хөл» колхозтун колхозчулары анычын тывыжына дуржулганын көргүскенер. Күрүнге өлүк дуулар оналдызын чыл бүрдө ажыр күөсөпн келгенер.

С. Хужан, С. Магың олар 30—30, П. Кенден 20 ишти бо сезонда өлүргенер. Анык ачылар С. Сундуй, С. Көшкүдүр 15—12 кашты өлүргөн.

СЭКП-ниң XXI съездининге алдар болурун, анычын бо сезонда оналдызын 150 хуу күөсөпн хүлээгенер.

Район колхозтарында тулуг бригадирлеринин семинары өрткен. Тус черин тулуг материалдарын тулуга ажылдарын, тулуг бригадалары

болур дей бөөрге, районда күш-культура, ДОСААФ организациялары Суг-Асы ортумак школаның үстүкү класстарынын чамдык спортчуларын чыгыш чоруда каапшан, чыгыш бергенниг олуруп каар.

Спортчу маргыдааларга ажылчыларын, колхозчуларын, механизаторларын барык чок болуп турарынын чыдагызын күш-культуранын күзүкү коллективтеринде ажылчы багай-биле тайылбырлаштынар. Бо талазы-биле областык спорттун «Урожай», «Труд» өки тура нилтиледери көнчүг кошкаш ажылдап турарлар. Илангыя «Урожай» нилтиледиг даргазы эш Канустин спортчу массалык ажылчы телефон, кабинет дачыштыр чорудары-биле кызыгаратынын тулар.

Чамдык районнарда спорт ажылчынын багай тургустунганын-биле казан область маргыдааларына боттарынын спортчу төлөөлери безин чорутпай баарлар. Чокта чаа эркен шыдыра маргыдаазына Чөөн-Хемчи, Барын-Хемчи, Өвүр, Току районнарда чыгыш-даа хөл шыдыраачылар келбөөни агаа толарай чижээ болур. Ыччаарга «Элегес» совхозтун директору эш Берсеев эртен чыгыш областык чемпион Дороховтун чемпион ат дөш маргыдаага киржин шуут чоруткан. Районнарда ажыл-агый талазы-биле шийтирилдинин турар чутула улуг сорулгалар бар болбайн-аан. Ыччалажок ажылчы чоннарын коммунисттик кижизилдигинге чутула чепсектин бирөөни — күш-культура болгаш спорт ажылчын ыччаар көөр чорукту бурду шаваар ужурул.

Кышкы спортчу сезон чаа-да изиг дүдүк өгелен турар. Областың спортчуларынын мурунда хөй-хөй шудургу, күженишкенин маргыдаалар бар. Олар конькинин, хаактын, хол бөмбүгүн, хөл шыдыраанын болгаш спорттун өске-даа хөй хейрилеринге Россия Федерациязынын овалар айы-биле болур маргыдааларыга областың алдарын камгалап киржилер. Ол шымак профивиледиг болгаш комсомолдун кышкы хаак кроуун база областың спортчуларын спартаклаадазын чорудар. Бо бүтү маргыдааларга профивиле, комсомол болгаш күш-культура организациялары бүтү белеткелдерин амдыгаштаан эгелеш күженишкенин чорудар хүлээлгилер, а чер-черде партия, совет органдар бо талазы-биле ажылдарга хүн бүрү деткамче дууламчыны көргүдөр ужурул.

Болур маргыдааларын күш-культуранын чер-черде коллективтеринде эгелеш болгаш аял союста сонуургалдыг кижилерин, ылангыя колхозчуларын, ажылчыларын каа-ба-биле кириштирп турган, шилдик спортчуларын, командаларын шийли тывар болгаш олар доктаамал белеткелдерин чорударына, спортчу техниктик мергезилин бедиринге таарымчалыг байлады тургузар керек.

Бүтү чурт СЭКП-ниң XXI съездининге төлөпиг белеткелерин ужуражыр дөш улуг патриотчу көдүрүлүшү-биле белеткенип турар. Областың күш-культурачылар агаа боттарынын спортчу чедирешкени-биле база төлөпиг салышканынын база киирер ужурулгалар.

рынга күш-ажылды организацияларын болгаш ажылдын төлөөлөрүн бисте өске-даа темаларга лекцияларын семинарларын киржилер диннааннар. Семинарга лекциялары МТС-тиң, коммунал конторанын тулуг техниктери болгаш райкүсөмнүн ажылдакчылары номчаннар.

«Октябрь 14 чымы» колхозтун малчынары колхозтарда сүт-баран фермаларынын талазы-биле дөре көргүдүлгелерин болуп турар. Малдык продукциянын улам бедир талазы-биле партия, казактын шийтирелерин амдыралга күөсөпн турарлар.

Сүт саалдызынын нилти планын декабрь 1-ге чедир чыл планында көрдүнгөннен 32275 кг сагаш, сүт саалдызынын планын 127,4 хуу күөсеткен. Илангыя Енисеевтин удурукамы Мергенде сүт-баран ферманынын ажылдакчылары улуг чедирешкениг болганнар.

Мал продукциянын бүдүрүлгези көөдүзүн күрүнө мурунга сорулгаларын чедирешкенин күөсөпн арганы колхозка берген. Дүк, сүт, өтө хуулар планынары амыр күөсеткен.

СЭКП-НИҢ XXI СЪЕЗДИНИНГЕ УТКУШТУР

Колхозтун перспективтиг планын чугаалашкан

Улуг-Хем районун «Чодура» көдө ажыл-агый артелиниң кижигүнери партиянын XXI съездининге эш Н. С. Хрущевтун илеткелинин тезистерин танышкаш, келр чеди чылда колхоз калдыг ажылдарын кылдыр деп турарын тодаргай чугаалашп көргөсөн.

Колхозтун тарыла шөлү 1958 чылда 2000 гектар турган база 1965 чылда 4700 гектар чедер, гектардан амыр дүжүт 16,5 центнер, илектер 1200 баштан 2000 баш чедир, бир илектен саап амыр сүт 900 килограмман 2600 кг чедир, эйт бүдүрери 100 тонна турганманда 220 тонна чедир өөр, колхозтарын күш-хүнчүге амыр орулгазы 5

ватап көүдөөр деп, планда көрүп турар.

Хуралга санал берген колхозчулар, ферма өргөлөкчилер, бригадирлер, колхоз даргазы эш Темир-оол олар 1959 чылдың планынга кириштир январь 25-ке чедир 15 тонна сүттү, 3 тонна эйти күрүнге сааларын, кышкы үеде малдык азырал ажалгазын өкөждөрдүн хүлээнип аш турганнар. 1959 чылдың тулугдарына ышт материалдарын белеткери-биле 60 киж составтыг, 40 шавактыг айттарын болгаш 2 тракторларын бригаданын четчелеп тургусан. Тулуг бригадаларын кижигүнери партиянын XXI съездинин ажыттарынын бетиңде 2500 кубометр тулуг-ыжын белеткээр болгаш оон иштинден 1000 кубометри колхоз төвүнге өөртүп аларын хүлээгенер.

№ 1 хову бригадаларын бригадари эш Э. Сундуй санал берип чүве чугаалааш:

— 1959 чылдың чаксы тарылгазына херектээр спорттук бүтү үре-зиннерни 1959 чылдың январь 20-ин бетиңде арылап доорар, өлек, хүд дөш чижектиг удобренилерни 100 тонна тарылга шөлүңге дажып алар бис—дөш.

Ам илеткедиг тезистерин фермаларда, бригадаларда, малчынарын ортузунда калба-биле таныжыл өөренип турар.

Чацгыс эң-сеткилдин деткишкени

Барын-Хемчи районун «Комсомол 30 чымы» колхозунун сууга болгаш мал ажылчынын фермаларына XXI съездинге Н. С. Хрущевтун илеткелинин тезистерин чацгыс эң-сеткилдин деткин, колхозчулар боттарынын саналдарын берип, бедиртен хүлээлгелерин алгылааннар. Тулуг бригадари Д. Лопсан бодунун саналына, чаа чылда

колхозка 3000 кубометр ышт-биле янзы-бүрү тулугдар кылдырын чугаалааш, ук ыштты съезд ажытты-нарын бетиңде белеткеш, тулуг шөлдеринге чедирп аларынча ажылдык организацияларынга иденткейлиг киржир мөш дөш.

Оон ынай колхозчу С. Доржу өсө алгаш, малдын чөм-сурун таарымчы тургузуп, малды кыштан медди

чык ажырып аларынча малчынарын кыйгырган.

Сарыг-Бел суурун чурттакчылары чаа ажыл-агый чымында өгелеш төрөөн суурунда бажык бүрүтү херимнен, кышалап, чынынга ышт олуртурун планнаан. Будумчуларын арыг-шөвөр тургузар дөш кудумчулар аразында социалисттик чарыш калбарган.

Тес-Хем районун Ленин аттыг колхозунун анык саанчымы Ойя Имдикей № 2 сүт-баран ферманында өки ажылдап турар. Саанчы СЭКП-ниң XXI съездининге күш-ажылчы көрдүктелерин ужуражыр дөш бедиртен хүлээлгези ал, күженишкенин ажылдап турар. Ол сүт саарынын планын доктаамал 100 хуу күөсөпн турар.

Чурукта: Ойя Имдикей.

Фото С. Феонистовтуну.

Бедиткен хүлээлгени алган

Улуг-Хем районун «Ланов аттыг колхозунда көдө магазин өргөлөкчиси Янов Прокопьевич Тодиков ам 65 харын. Ол «Тувинская правда» солунун чыгып, алган номер бүрүтү номчуп турар. СЭКП-ниң эелчек чок XXI съездининге эш Н. С. Хрущевтун илеткелинин тезистерин боду өөренип—совет кижилерин түктөй чокка өзүп турар материалдык болгаш культуруг херекелдерин бүтүн хандырар дугайын төөгүлүк документке айытканы кижинин сагыш сеткелин өөртүп, бистерин, садыг ажылдакчыларын улам чедирешкенин ажылдарынча сорук кирип турар-дыр. Ыччаарга назымазымма-даа, коммунисттик тургузушкунун чайнынанча чечектежишкенинге болуңун улуг-хууму салып, Төрөөн чуртунун мурунда ам-даа бараан болурумун күөдө, пенсияге безин ам дээрден дөш хөңчүм чок—деп, ол чугаалап турар.

Янов Прокопьевич көдө магазинниң бараан саарылганын ай, квартал планынын үргүлчү ажыг күөсөпн, 40 чылда садыглап келген үезинде самчытпа, тулгады кылмы көрбөөн, бараанын чайгыш чок болу бээр каражаларын чижезилде өрттирбейн турар. Бараан саарылганын чыл планын декабрь 25-те күөсөпн деп бедик хүлээлгени садыгжы алган.

Совет кижилеринин культуруг болгаш материалдыг амдыралдык бедөөн тудум, бараан талазы-биле негелделери база улам бедил турар. Ындыг турбуже Улуг-Хем районо баштаар чери салып амыкчаларга өргөжөк чутула ситек, даламба, өске-даа чик өртөткит янзы-бүрү бел аймаан, бичи урулларга ботинагаларын 1958 чылдың ийгини чартымында чорутпай келгенин садыгжы хомудан чугаалап турар.

Магазинге келр бараанын асортиментинин көөүдөпн турган, садып амыкчаларын бедик негелделерин эш Тодиков күөсөпн шыдаар.

СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозунуң чедирги байлыгында чогалчыларын мурунга салдыган соругаларыга съездинин кижичилеринин кичээлгелерин өмөөрүн. Чогалчы мергезилди бедиринин айттарыларын ол онза-лап демделген. Чогалдын идеяты бүдүп-шынарын оон урач-чечен дөшөндөпн хөөруг кылдыр көрүп болбас. Ол ийи негелделер чарылбас харылдамыг.

Литваның чогалчыларынды Т. Тильвитис съездинге байыр чедирген.

Е. Пермитин, В. Багалдин, Н. Лельчевский, К. Кулнев, В. Дружин олар база кежеки хуралга санал бергенер.

СССР-ниң чогалчылар Эвилелдин баштаар черинин бирги секретари А. Суков съездинге чүве чугаалаан. Россия Федерациязынын чогалчылар Эвилелдин тургузарынын улуг ужур-дузазын ол декледел, чогалчыларын идея талазы-биле чепсеткелеринин болгаш оларнын урач-чечен мергезилди бедиринин дугайын тодаргай чугаалап, национал литератураларын хөгжүдеринин айттарыларынга база доктаан. Соогу үенин партия документилерин чогалчыларын чонну үргүлчү өөртүп турарына чогалчыларын кызыл-пролетарий кижилер кыйгырган. Бистин заводка келери-биле чогалчыларын чалап тур бис. Бистинден-шалыргайдыр агып чыдар буакартарын, хүнчү ажарын болгаш айнык херезин хайгаарал хоржок-лаа болза, номнарын маалдырар болуп шыдаар кайгамчытыг кижилер бистинде бар.

Чогалчы К. Федин чүве чугаалаан.

Россия Федерациязынын чогалчыларынын Бирги съездизи

Украин ССР. Сталинскин металлургия заводунун № 1 мартен цегинде коммунисттик күш-ажыл бригаданы үргүстунган. Ол бригадалык кижигүнери планын ажыр күөсөпн, ажылга мергезилин бедилеп, билгелерин калбартарын хүлээгенер.

Чурукта: Сталинскин металлургия заводунда мар-

тен цегинде № 1 суугузунун коммунисттик күш-ажыл бригаданы, Солагай талазында ол талазынча—каан экилдиркичинин дузалакчымы Никифор Плишук, каан экилдиркичин Андрей Савенко (бригадир), каан экилдиркичинин дузалакчылары Иван Славкин болгаш Петр Лактошин.

Россия Федерациязынын чогалчыларын чурттуң эң улуг чогалдычы эвилелдеринин бирөөн тургузар бирги съездин эң-не калбаз хөй-интинин кичээлгелерин төвүнде турар.

— Леонид Соболевтиң илеткелин заводтарда болгаш фабрикаларда сонуургал-биле номчуп турарын бистерге бедирин апарган деп чогалчы А. Софонов декабрь 11-ниң хуралына санал береш чугаалаан.—Ол чорук бистерин база ханы өөртүп турар. Литературанын салым чогулга бистингу улугузувугу кайгамчык улуг сонургалдынын дугайын херечиле турар байыр чедирешкенин хөй-хөй бижиктери съездинин адыга кирип турар.

Драматургияны хөгжүдеринин, оң идеяны урач-чечен дөшөлүн бедиринин айттарыларын, драматург болгаш театрын дөш кадылгазы анаа улуг рольду болур ужурун эш Софонов тодаргай чугаалаан.

В. Закуткин (Донда-Ростов) санал берген өске-даа хөй-хөй кижилер-биле бир дөш, СЭКП ТК-ның РСФСР талазы-биле Бюрозуңуң съездин чедирги байыр чаа эвилелди сорулгаларын тодардырынга кайгамчык улуг ужур-дузазын онза-лап демделген.

— РСФСР-ниң чогалчылар Эвилелдин тургузары төрөөн литературанын төөгүзүңгө өөрүшүдүг болушкун деп В. Саянов (Ленинград) чугаалаан. — Совет үениң орус литературыга хөй-хөй чүддерин кыгана болгаш бистин улуг херөөсиче—ам оон салышкыны улам-ла улуг болур. Фольклоруң өртинне байлаан ажылдап турган, литератураг дымды доктаамал байыдары-

нын өргөжөк чугулазын дугайын чогалчы чугаалаан. Анык чогалчыларын кижизилдерин сорулгаларынча ол онза кичээлгенин салган болгаш Горькийниң үндөлдүг тургусканы «Литература өөрдөлдү» деп жуурады дымды үндүрүп эгелээринин дугайын бодан көөрүн саналдан.

Чогалчы Н. Тихоновтун чугаалы сонургал-биле дымнаан. Эш Н. С. Хрущевтун илеткелинин тезистеринде төлөвлеттинген улуг чаагай планын ботандырырынга бөгүн совет чурттуң улустары туруп көрбөөн көдүрүшкүн болгаш энергия-биле белеткенип турар деп ол чугаалаан. Чер делегейде чыгыс-даа улустун билп көрбөөни төөгүлчү чаа үеде кирип турарын олар билп турарлар. Бүгү совет кижилерин, оларнын аразында чогалчыларын-лаа могок чок ажылчынын түңгелинде ол улуг чаагай программа боттанган турар. РСФСР-ниң чогалчылар Эвилели чыл бүрүзүнүн төңгүзүңгө эвилел чаа чедирешкениге өөртүп болур кылдыр оң амилдеринин кол көртүзүңү номнар кылдыр дөш литератураларын шыкычар организациялар ужуруг деп оратор чугаалаан.

Коммунисттик күш-ажылдык бригадалары кылдыр алдыр өрге дөш чарыштыг чаа бүтү улус шимчөөшкенин төртүтүңүп турарын дугайын чогалчы чоргаараныншыкы-биле чугаалаан. Бүгү киж төрелеткенге келр үениң тургузуучу-

лары—кижилер улуг идеялар-биле, чаагай сагыш сеткил-биле чурттал турар. Урач-чүдү биле литература ол идеяларын, улустун сагыш сеткелинин ол долу чаагай чорун боттарынын талазынга амыр, оларын өлбөс-чиптес күшүңгү болуушкунуз кылдыр ужурул.

Тайбың дөш демиселдин шимчөөшкенин хөгжүдеринге чогалчыларын улуг роль оратор онза-лап демделген, бистин чуртувугуң республикаларынын, областтарынын литераторларын болгаш даштыкы чогалчы организацияларын болгаш литераторларын аразында харылдааларын күштөлдиреринин дугайын чугаалаан.

— Совет литератураның херөөңге шынык болбушан, бистер улустун херөө-биле, Коммунисттик партияның улуг херээ-биле боттарымыстың бүгү амырал-чуртталгавыстан хол-базы болганмыста, боттарымыстың бүтү чогалдыгавыста, боттарымыстың бүтү чогалчы күжүвүтү коммунизмин тилелген дөш, бүтү киж төрелеткениң ас-кежи дөш демиселге бөр бис деп, Н. Тихонов санаанын түңгелинде чугаалаан.

А. Лагин, Е. Книпович, А. Коваленко, А. Каллер, И. Котенко болгаш оон-ла өскелер база эргени хуралга санал бергенер.

Москва областың колхозчуларындын «Сталинниң оруу» колхозтун даргазы В. Орел, совет ком-

позиторлардан—А. Новиков съездинге байыр чедиргенер.

Декабрь 11-ниң кежеки хуралына дагестан шөлүчү Расул Гамзатов санал берген. Шөлүчү чогалдыгынын дугайын чугаалаан, бистин лирикамыста чамдык чет-нестерин дугайын ол демделген. Бодунуң чогалдыгына онза негелдей болурунгу улустуң амилдеринин хөй янзы талалары бистерин абадан турар деп ол чугаалаан.

Келр үениң номнарынин маалдыраары-биле чогалчыларын чөдөдиге ужуражышкыны сеткил өөртүңгү болган: адаржаан «Кызыл пролетарий» заводтун коммунисттик күш-ажыл бригадалык съездинге байыр чедирп келген. Оон бригадир Суравегин индирге үнүп келген. Бригад чеди чыл планын хуусаа бетиңде күөсөпн, коммунисттик өзү-биле чуртталганы болгаш ажылдарын хүлээген дугайында дымнадыгы тылөөлөр амыр чаксажкыны-биле уткан. Эки номнар-биле чонну үргүлчү өөртүп турарына чогалчыларын кызыл-пролетарий кижилер кыйгырган. Бистин заводка келери-биле чогалчыларын чалап тур бис. Бистинден-шалыргайдыр агып чыдар буакартарын, хүнчү ажарын болгаш айнык херезин хайгаарал хоржок-лаа болза, номнарын маалдырар болуп шыдаар кайгамчытыг кижилер бистинде бар.

Москва областың колхозчуларындын «Сталинниң оруу» колхозтун даргазы В. Орел, совет ком-

